

Nguyễn Thị Thu
(biên soạn)

ĐỌC

EHON

CHO BÉ

Phương pháp giáo dục con
của cha mẹ Nhật

Tủ sách
Người Mẹ tốt

PN NHÀ XUẤT BẢN
PHỤ NỮ

Nguyễn Thị Thu
(biên soạn)

ĐỌC
EHON
CHO BÉ

Phương pháp giáo dục con
của cha mẹ Nhật

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ

Rất mong nhận được góp ý của bạn đọc
Mọi ý kiến xin gửi về email: nguoimetot@quangvanbooks.com

Hợp đồng xuất bản sách được kí giữa Công ty cổ phần sách và truyền thông Quảng Văn với bà Nguyễn Thị Thu.

Bản quyền bản tiếng Việt **Độc ehon cho bé** © Công ty cổ phần sách và truyền thông Quảng Văn 2016.

Bản quyền tác phẩm đã được bảo hộ. Mọi hình thức xuất bản, sao chụp, phân phối dưới dạng in ấn hoặc văn bản điện tử, đặc biệt là việc phát tán trên mạng Internet mà không có sự cho phép bằng văn bản của Công ty cổ phần sách và truyền thông Quảng Văn là vi phạm pháp luật và làm tổn hại đến quyền lợi của công ty và tác giả. Không ủng hộ, khuyến khích những hành vi vi phạm bản quyền.

Chỉ mua bán bản in hợp pháp.

Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Nguyễn Thị Thu

Độc ehon cho bé - Phương pháp giáo dục con của cha mẹ Nhật / Nguyễn Thị Thu b.s. - H. : Phụ nữ ; Công ty Truyền thông Quảng Văn, 2016. - 88tr. ; 15cm

ISBN 9786045632390

1. Giáo dục gia đình 2. Nuôi dạy con 3. Nhật Bản

649.10952 - dc23

PNM0015p-CIP

Mục lục

Lời tựa

Lời tác giả

Ehon là gì?

Vì sao cha mẹ Nhật đọc ehon cho con nghe từ 0 tuổi?

Văn hóa đọc ehon cho trẻ ở Nhật

Cách đọc ehon

Thấu hiểu tâm lí để giúp con yêu thích ehon (ứng với từng giai đoạn phát triển)

Chọn ehon như thế nào?

Các mẹo nhỏ giúp con yêu thích việc đọc sách

Những điều cha mẹ cần tránh để trẻ không ghét việc đọc sách

Chuyện kể bên lề

Tạo môi trường cho con thích đọc ehon ở Việt Nam

Lời cuối

Lời tựa

Cuốn sách tuyệt vời nhất là cuốn sách được đọc bằng giọng của cha mẹ

“Mẹ Mako ơi, Mako tự tắm sạch này!”.

“Mẹ Mako ơi, Mako tắm xong rồi!”.

“Mẹ Mako đón Mako nào!”.

Trong hội chợ sách, Tủ sách **Người Mẹ tốt** đã có dịp được nghe một bà mẹ có con nhỏ chia sẻ những lời vô cùng ngọt ngào đó. Cậu bé đó mới 2 tuổi nhưng vô cùng yêu thích ehon. Mới 2 tuổi nhưng cậu bé đã có thể tập trung nghe hết cả những cuốn truyện dài, nhiều chữ dành cho lứa tuổi trên 3 như: *Bàn tay kỳ diệu của Sachi, Mako và chuyến phiêu lưu trong bồn tắm, Chiến công đầu tiên của bé Mi...* và nghe đi nghe lại 2-3 lần hàng ngày mà không chán. Được mẹ đọc cho nghe nhiều, cậu bé đáng yêu ấy còn bắt đầu “sáng tạo” và tưởng tượng các thành viên trong gia đình là các nhân vật trong truyện. Lần nào đi tắm, cậu bé cũng bảo: “Mẹ Mako ơi, mẹ cho Mako đi tắm thôi nào!”. Đi đâu làm gì, hãy nhớ ra chi tiết hoặc hình ảnh nào đó trong những cuốn ehon đã từng đọc, cậu bé đều liên hệ đến hình ảnh thực tế; mẹ cậu bé cũng chuyện trò và tham gia đóng vai cùng cậu bé. Và chính bởi sự gần gũi, ấm áp đó, tình yêu với những câu chuyện của cậu bé ngày một lớn hơn.

Tủ sách **Người Mẹ tốt** luôn trăn trở, làm thế nào để trẻ em trên khắp dải đất này đều được tận hưởng những phút giây ngọt ngào như vậy? Làm thế nào để các em mỗi ngày đều cười toe hạnh phúc? Các em không còn bị quát mắng, đánh đập, bắt ép, không bị đe dọa về cả thể xác lẫn tâm hồn, mà lúc nào cũng hồn nhiên vui tươi ca hát. Với mong mỏi đó, Tủ sách **Người Mẹ tốt** đã ấp ủ kế hoạch gửi tặng các bậc cha mẹ một món quà vô giá nhằm trợ giúp các bậc cha mẹ trong việc hình thành và nuôi dưỡng thói quen đọc sách cho con ngay từ tám bé.

Cuốn sổ tay nhỏ xinh này sẽ giúp các cha mẹ hiểu tường tận ehon Nhật Bản là gì, tại sao người Nhật lại coi ehon là thực phẩm tâm hồn không thể thiếu trong quá trình nuôi dạy con, cách chọn sách và đọc sách cho con tương ứng với từng độ tuổi như thế nào cho phù hợp. Nhưng, trên tất cả, Tủ sách **Người Mẹ tốt** muốn các bậc cha mẹ hiểu rằng, đây là cách để chúng mình:

- Thất chặt tình cảm với con.

- Giao tiếp hiệu quả với con.
- Tạo nền tảng học tập cho con sau này.
- Giúp con hình thành tư duy logic.
- Giúp con bước đầu hình thành kỹ năng cơ bản về cách đọc một cuốn sách.
- Giúp con tích lũy nhiều trải nghiệm mới và hào hứng với những trải nghiệm đó.
- Giúp con rèn luyện và tăng cường sự tập trung.
- Giúp con mở rộng vốn từ, phát triển ngôn ngữ.
- Tạo ra môi trường giúp con phát huy tối đa trí tưởng tượng và sức sáng tạo của mình.

Các con sau này lớn lên, mỗi ngày sẽ đọc thêm nhiều cuốn sách hay, nhưng Tủ sách **Người Mẹ tốt** tin chắc rằng: Cuốn sách tuyệt vời nhất mà mỗi con người có được chính là cuốn sách được đọc bằng giọng đọc đầy tình yêu thương, ấm áp, truyền cảm của cha mẹ.

Chúc các cha mẹ và các con có những giờ “chơi với sách” thật vui vẻ và hạnh phúc!

Tủ sách Người Mẹ tốt

Lời tác giả

Từ những ngày đầu tiên giới thiệu văn hóa đọc ehon của cha mẹ Nhật đến với đông đảo các bậc cha mẹ Việt Nam cách đây 3 năm, tôi không nghĩ rằng ehon lại nhanh chóng được cha mẹ và các em nhỏ Việt Nam đón nhận nồng nhiệt nhanh đến như vậy. Để có được sự lan tỏa nhanh chóng đó, có lẽ công rất lớn thuộc về Tủ sách **Người Mẹ tốt** thuộc Công ty Cổ phần Sách và Truyền thông Quảng Văn. Vì thời điểm ấy, Tủ sách **Người Mẹ tốt** đã đón nhận lời giới thiệu về ehon của tôi, với tư cách là đại diện nhóm dịch SakuraKids, để “mạo hiểm” đầu tư tâm sức vào một mảng sách hoàn toàn mới mẻ mà chưa biết hiệu quả kinh tế và hiệu ứng lan tỏa sẽ thế nào. Nhưng rồi ehon - thực phẩm tâm hồn giàu tính nhân văn và phong phú - đã chứng tỏ giá trị đích thực của mình, rằng tâm hồn trẻ thơ thì không có biên giới, không có rào cản về quốc gia, sắc tộc, vì vậy ehon cũng được các em nhỏ Việt Nam vô cùng yêu quý như chính tại quê hương Nhật Bản.

Nếu như văn hóa đọc ehon cho trẻ nghe ở Nhật đã trở thành phương pháp giáo dục phổ biến trong gia đình, trường học và thư viện như một phần không thể thiếu của giáo dục trẻ thơ từ hơn 80 năm nay, thì văn hóa đọc truyện cho trẻ nghe vẫn còn quá ít ở Việt Nam. Những lợi ích giáo dục to lớn mà ehon đem lại đã được mọi nhà khoa học, chuyên gia giáo dục và chính phủ Nhật công nhận và khuyến khích cha mẹ đã góp phần đẩy mạnh văn hóa đọc ehon. Chính nhu cầu đọc càng lớn đã sinh ra một lực lượng đông đảo những họa sĩ và tác giả chuyên sáng tác ehon cho thiếu nhi cùng với hơn 20 nhà xuất bản chuyên xuất bản ehon cho trẻ em. Cùng với đó là rất nhiều nhà giáo dục và chuyên gia nghiên cứu về cách đọc ehon dựa trên kinh nghiệm mấy chục năm đọc ehon cho trẻ của bản thân cũng như sự thấu hiểu tâm lí trẻ thơ đã tư vấn cho cha mẹ về cách đọc ehon cho con sao cho hiệu quả nhất, giúp con duy trì tình yêu với ehon và yêu thích việc đọc sách sau này.

Vì ehon còn rất mới mẻ ở Việt Nam, nên rất nhiều phụ huynh băn khoăn về cách đọc ehon cho con sao cho hiệu quả để giúp con hứng thú và duy trì đam mê, cũng như tiếp thu những tri thức từ ehon một cách tốt nhất. Cuốn sổ tay nhỏ này chính là những tâm đắc của tôi đúc kết từ rất nhiều nguồn tham khảo chính thống, cộng thêm những quan sát hàng ngày về việc người Nhật đọc ehon cho trẻ, và kinh nghiệm của chính mình đã đọc ehon cho con nghe từ khi mới sinh đến bây giờ.

Khi biên soạn cuốn sách này, điều tôi mong muốn nhất chính là, thông qua việc đọc ehon sẽ giúp cho hàng ngàn hàng vạn em nhỏ Việt Nam được cảm nhận trọn vẹn tình yêu thương của cha mẹ, vừa giúp các em nuôi dưỡng tâm hồn, trí tuệ, trí tưởng tượng phong phú, cùng thói quen yêu thích việc đọc sách. Niềm hạnh phúc lớn nhất khi chia sẻ văn hóa đọc ehon đến giờ là hàng ngày tôi được nhìn thấy các cha mẹ chia sẻ hình ảnh và tâm sự của mình về việc đọc ehon cho con và con yêu thích ehon như nào. Mong rằng ehon sẽ tiếp tục được mến mộ và mở rộng hơn nữa.

Thông tin tác giả: Nguyễn Thị Thu

Hiện đang làm nghiên cứu sinh tiến sĩ ngành Môi trường Nước ngầm và Thủy văn tại Đại học Tsukuba, Nhật Bản. Hiện cả gia đình chị sống tại Tokyo, có một con trai gần 2 tuổi. Dù không liên quan đến lĩnh vực chuyên môn nhưng chị lại rất tâm huyết với giáo dục trẻ thơ, thường xuyên chia sẻ những kiến thức nuôi dạy con của Nhật rất hữu ích cho cha mẹ Việt Nam trên facebook cũng như cộng tác viết bài cho các báo.

Các cuốn sách chị đã dịch: “Chờ đến mẫu giáo thì đã muộn”, “Cha mẹ Nhật dạy con tự tập” (Tủ sách **Người Mẹ tốt**, Công ty Cổ phần Sách và Truyền thông Quảng Văn), bộ ehon “Chơi cùng Momo – Chú bé quả đào” (Công ty sách Thái Hà), “Nuôi dạy con kiểu Nhật Bản tập 2” (NXB Phụ Nữ sắp phát hành).

Ngoài ra, chị còn cùng nhóm dịch truyện SakuraKids (nhóm dịch sách truyện ehon tình nguyện gồm những anh chị em sinh sống và học tập tại Nhật) tích cực giới thiệu và dịch những cuốn ehon, truyện thiếu nhi đặc sắc của Nhật cho các nhà xuất bản ở Việt Nam.

Địa chỉ facebook:
<https://www.facebook.com/nguyenthithu>

Ehon là gì?

Trong tiếng Nhật, ehon được ghép từ chữ 絵 (e: Tranh vẽ) và chữ 本 (hon: Sách). Ehon có thể hiểu là những cuốn sách, trong đó câu chuyện được minh họa bằng tranh vẽ chủ yếu dành cho lứa tuổi nữ nhi và thiếu nhi (0-10 tuổi). Ehon là những câu chuyện nhỏ có kết cấu rõ ràng (mở đầu - diễn biến - kết thúc) với nội dung phù hợp với từng lứa tuổi, lại có tranh vẽ minh họa đi kèm nên vừa nuôi dưỡng năng lực tưởng tượng, bồi đắp vốn từ vựng, vừa giúp nuôi dưỡng cảm xúc và làm cho tâm hồn trẻ thơ thêm phong phú.

Có thể nói, ehon Nhật Bản là thế giới sắc màu đầy kỳ ảo dành cho trẻ nhỏ, nhưng câu chuyện lại không xa rời thế giới quanh trẻ. Nhân vật trong truyện đều là những vật nuôi trong nhà rất gần gũi với các em như: con gà, con chó, con mèo; là chim muông hay thiên nhiên cây cỏ; là các sự vật sự việc, hiện tượng diễn ra xung quanh trẻ; cũng có thể là những câu chuyện đầy màu sắc cổ tích,... tất cả dưới đôi mắt trẻ thơ đều được nhân cách hóa qua những câu chuyện nhẹ nhàng nhưng rất thú vị. Qua đó, giúp trẻ khám phá thế giới rộng lớn và phát huy trí tưởng tượng. Các chủ đề quen thuộc như: gia đình, trường lớp, thiên nhiên, hoạt động cá nhân, nhận biết,... cũng đều được miêu tả chân thực, sinh động giống như những gì các em gặp trong cuộc sống hằng ngày, song được thể hiện dưới con mắt quan sát kỹ lưỡng, tỉ mỉ và giàu tính dân chủ, không gò bó, áp đặt. Thông qua đó, thế giới tâm hồn trẻ được lấp đầy bởi những câu chuyện giàu tinh thần nhân văn về tình cảm đồng loại, tình cảm gia đình, bạn bè, tình yêu thiên nhiên. Còn thế giới tưởng tượng của trẻ không ngừng được mở rộng, bồi đắp.

Mỗi bức tranh trong ehon đều được tác giả vẽ với tất cả tình cảm dành cho trẻ thơ, bằng sự thấu hiểu tâm lý, phù hợp với sự phát triển và nhận thức của trẻ tương ứng với từng giai đoạn. Ehon được chia ra thành 3 giai đoạn chính đó là:

- Dành cho độ tuổi 0-3: Các câu chuyện ngắn gọn, xúc tích, đọc trong 3-5 phút; nội dung đơn giản, các tranh được vẽ chi tiết to, rõ ràng, rất ít chữ, rất ít nhân vật xuất hiện trên một tranh phù hợp với nhận thức của lứa tuổi ấy.

- Dành cho độ tuổi 3-6: Các câu chuyện dài hơn, đọc trong 8-10 phút; nội dung và đề tài phong phú, các tranh nhiều chi tiết nhỏ được vẽ tỉ mỉ, nhân vật nhiều hơn, tình tiết cũng dày hơn.

- Dành cho độ tuổi 6-10: Trẻ bước vào giai đoạn đọc sách thiếu nhi, tranh minh họa ít đi hoặc có thể là tranh đen trắng, với câu chuyện dài hơn, đọc trong khoảng 15-30 phút. Giai đoạn này là bước tiến quan trọng trong việc rèn luyện cho trẻ thói quen đọc sách sau này.

Không có bài học đạo đức nào được rút ra cuối mỗi câu chuyện. Bài học mà trẻ học được là kết quả của quá trình tự trải nghiệm và suy nghĩ của riêng trẻ. Cha mẹ nên lắng nghe và tôn trọng ý kiến của trẻ, sau đó mới chuyện trò và khéo léo giúp trẻ tự điều chỉnh, thay vì áp đặt suy nghĩ của mình và bắt buộc trẻ lập tức thực thi.

Ehon được coi là thực phẩm tâm hồn, là một phần không thể thiếu trong gia đình Nhật Bản trong quá trình nuôi dạy con cái, vì thế thị trường ehon rất phong phú, đa dạng với gần 30 nhà xuất bản ehon cùng đội ngũ sáng tác đông đảo. Nhiều họa sĩ chuyên nghiệp chỉ chuyên vẽ và sáng tác truyện ehon cho trẻ nhỏ, họ cũng có thể là một “cặp bài trùng” - người sáng tác và người vẽ tranh; ngoài ra còn rất nhiều họa sĩ bán chuyên nghiệp sáng tác ehon.

Tiêu biểu, có thể kể đến tác giả Gomi Taro. Ông là tác giả ehon nhận được đánh giá cao cả trong và ngoài nước với các tác phẩm đã xuất bản sang tiếng Việt như: *Cá vàng trốn ở đâu rồi nhỉ?*, *Tất cả chúng ta đều đi i*,... Hay tác giả Hayashi Akiko nổi tiếng với những series ehon như: *Chào Mặt Trăng*, *Cùng lau cho sạch nào!*, *Tay xinh đâu nhỉ?*, *Giày nhỏ đi thôi!* (dành cho lứa tuổi 0-2 tuổi)...; nhóm Accototo (tác giả Fukuda Toshio và Fukuo Akiko) với series ehon *Ai ở sau lưng bạn thế?*, Fukuzawa Yumiko với series ehon *Bull và Kana*, Hisako Madokoro và Michiko Nakagawa với series ehon *10 chú Éch*, Tsutsui Yoriko và Hayashi Akiko với *Asae và em gái nhỏ*, *Trước khi đi dã ngoại...*, Shinta Cho với ehon *Chuyện xì hơi...*(dành cho lứa tuổi 3-10).

Những truyện tranh đã được xuất bản ở Việt Nam như: *Doraemon*, *7 viên ngọc rồng*, *Naruto* trong tiếng Nhật gọi là *manga*. Vì manga bao gồm từng khung tranh nhỏ chủ yếu minh họa cho các nhân vật đối thoại giúp người đọc dễ hiểu hơn, nhưng lại không giúp trẻ nuôi dưỡng ngôn ngữ có tính tưởng tượng hay biểu lộ cảm xúc. *Nên ở Nhật ehon được đánh giá có tính giáo dục cao, còn manga chủ yếu mang tính giải trí cho trẻ mà thôi.*

Vì sao cha mẹ Nhật đọc ehon cho con nghe từ 0 tuổi?

Ehon được người Nhật coi như một thực phẩm của tâm hồn, giúp nuôi dưỡng khả năng phát triển ngôn ngữ, tư duy cho trẻ, giúp tâm hồn trẻ phong phú, giàu tính cảm thụ. Vì vậy, việc đọc ehon được đánh giá như một “bữa ăn” không thể thiếu mỗi ngày của mọi trẻ em Nhật. Ehon không chỉ là một giáo cụ để phát triển trí tuệ đơn thuần, cha mẹ Nhật còn coi *ehon như một “chiếc gương màu nhiệm” chỉ cho cha mẹ biết trẻ thích gì, có hứng thú với cái gì, đồng thời là phương tiện để cha mẹ trò chuyện cùng con, là cách để cha mẹ cho trẻ cảm nhận tình yêu thương của mình.*

Một kết quả điều tra cho thấy, trong số những sinh viên đỗ vào trường đại học Tokyo (đại học nổi tiếng nhất của Nhật) thì tỉ lệ được cha mẹ đọc ehon cho nghe từ khi còn nhỏ cao hơn hẳn so với những sinh viên ở các trường đại học khác. Rất nhiều nghiên cứu của các nhà giáo dục đã chỉ ra rằng, việc đọc ehon cho trẻ nghe từ nhỏ sẽ giúp trẻ:

- Nuôi dưỡng trí tưởng tượng, năng lực sáng tạo thông qua việc trẻ vừa được nghe cha mẹ đọc vừa được nhìn những hình ảnh phong phú của ehon.

- Nuôi dưỡng năng lực tư duy, khả năng ngôn ngữ bởi trẻ được tiếp xúc từ sớm với ngôn ngữ phong phú, giàu tính biểu cảm của ehon.

- Giúp trẻ giữ được sự cảm xúc điềm tĩnh, tâm trạng vui vẻ, không nổi cáu vô cớ, không vô lí dùng bạo lực hay gây hấn với người khác.

- Nuôi dưỡng tính trung thực và thông minh.

- Nuôi dưỡng tâm hồn phong phú, biết yêu thương mọi người, biết sống hạnh phúc.

- Nuôi dưỡng năng lực vượt qua khó khăn.

- Giúp cha mẹ tìm ra được cá tính và sở thích của con.

- Là sợi dây kết nối tình yêu thương giữa cha mẹ và con cái, bởi thông qua giọng đọc của cha mẹ, trẻ sẽ cảm nhận được tình yêu thương mà cha mẹ dành cho mình. Người Nhật luôn tâm niệm, cuốn sách tuyệt vời nhất chính là cuốn sách được đọc bằng giọng của cha mẹ⁽¹⁾. Vì vậy, việc đọc sách cho con nghe hằng ngày là công việc chất chứa đầy tình yêu thương.

- Là công cụ giúp trẻ rèn luyện thói quen sinh hoạt, tính tự giác vì thông qua những ehon về chủ đề sinh hoạt trẻ sẽ học tập và làm theo.

- Bước đầu tiên đặt tiền đề để trẻ trở nên yêu thích việc đọc sách sau này.

- Ảnh hưởng đến giấc mơ và tương lai sau này của trẻ. Có nhiều người nói rằng, đôi khi việc đọc một cuốn ehon hồi nhỏ đã giúp họ nuôi dưỡng ước mơ sau này.

Văn hóa đọc ehon cho trẻ ở Nhật

Trong tiếng Nhật, đọc ehon cho trẻ nghe được gọi bằng cụm từ riêng “Ehon no Yomikikase (đọc là Ê-hon nô Yô-mi-ki-ka-sê). Nó đã trở thành một cụm từ phổ biến trong giáo dục trẻ thơ, luôn đứng đầu tất cả các bảng xếp hạng những thói quen giáo dục tốt cha mẹ nên làm cho con mà các nhà giáo dục khuyến khích cha mẹ Nhật.

Ehon được sáng tác với mục đích giáo dục trẻ thơ và trở nên phổ biến ở Nhật từ cách đây khoảng 70-80 năm.

Từ trước chiến tranh thế giới thứ hai, ehon được sáng tác dưới hình thức tạp chí dành cho các trường mẫu giáo như tạp chí Kodomonokuni, King book. Nhờ ảnh hưởng tốt của các tạp chí ấy mà sau chiến tranh lần lượt có thêm nhiều tạp chí ehon và các series ehon dành cho thiếu nhi của các nhà xuất bản ra đời.

Đồng thời picturebook của nước ngoài cũng được dịch sang tiếng Nhật, và cha mẹ Nhật không phân biệt ehon của Nhật hay picturebook của nước ngoài, đều gọi chung là ehon và đọc cho con nghe. Nhà xuất bản chuyên về ehon như Fukuinkan còn có tạp san hàng tháng giới thiệu các ehon mới và hỗ trợ cha mẹ cách đọc ehon cho con nghe. Rất nhiều tạp chí tư vấn nuôi dạy trẻ đều dành thời lượng lớn và chủ đề để trao đổi về ehon.

Ở Nhật, mỗi phường, quận hay thành phố đều có một thư viện, quy mô tùy theo lượng dân cư của quận hay thành phố đó. Mỗi thư viện đều có một góc truyện ehon dành cho thiếu nhi để trẻ em có thể đến đọc hay mượn về tự do. Trẻ từ 0 tuổi cũng được làm một thẻ thư viện riêng để cha mẹ có thể mượn sách về đọc cho con nghe. Hình ảnh những bà mẹ địu con đến mượn ehon, hay những em nhỏ tầm 4-5 tuổi đi cùng cha mẹ, hay học sinh tiểu học học tự đi mượn sách ở thư viện là hình ảnh thường xuyên bắt gặp ở Nhật.

Ngoài ra, ở các trung tâm phúc lợi xã hội như các trung tâm vui chơi miễn phí cho trẻ nhỏ dưới 6 tuổi cũng có sẵn ehon cho các bé đọc ngay tại đó. Mỗi trường mẫu giáo, trường tiểu học, trung học cơ sở... đều có một thư viện cho học sinh đọc ehon thoải mái tại chỗ hoặc mượn về nhà. Đặc biệt, tại tất cả các nhà trẻ và trường mẫu giáo, việc đọc ehon cho trẻ là một trò chơi hằng ngày các cô giáo dành cho bé.

Ở các thư viện lớn đều có một “sân chơi” để các bé và cha mẹ tham

gia, đó là buổi tình nguyện đọc ehon cho bé nghe diễn ra vào một ngày cố định trong tuần. Trong buổi đọc ehon ấy, các tình nguyện viên, chủ yếu là những người trung niên đã về hưu sẽ đọc ehon, kể chuyện, dạy hát cho các bé được cha mẹ đưa đến tham gia. Đồng thời các tình nguyện viên sẽ giới thiệu các cuốn ehon hay để cha mẹ tham khảo và tư vấn về cách đọc ehon.

Còn tại nhà, cha mẹ Nhật đọc ehon cho trẻ như thế nào? Ehon chính là một giáo cụ giáo dục, một đồ chơi không thể thiếu trong mỗi gia đình Nhật. Dù là một bà mẹ bận rộn cả ngày đi làm về chỉ có chút ít thời gian buổi tối bên con thì họ vẫn cố gắng dành ra 10-15 phút mỗi ngày để đọc ehon cho con nghe. Hầu như mỗi trẻ đều có một tủ sách nho nhỏ của riêng mình.

Cách đọc ehon

Cách đọc ehon rất quan trọng vì nó ảnh hưởng trực tiếp đến tâm lý trẻ, khiến trẻ trở nên yêu hay ghét việc đọc ehon cũng như việc đọc sách sau này. Điều quan trọng nhất khi đọc ehon cho trẻ nghe chính là không khí thoải mái, không ép buộc để trẻ được trải nghiệm và thích thú với ehon theo cách của trẻ. Trẻ có thể giở ngược để xem, lật qua lật lại, liếm, gặm, xé... Mỗi hành động ấy đều mang ý nghĩa nhất định, vì vậy cha mẹ nên tôn trọng mong muốn ấy của trẻ. Hơn nữa, cha mẹ nên hướng tầm nhìn đến mục tiêu 10 năm sau con sẽ trở thành một người yêu thích sách, để dần bản thân không được nôn nóng trông chờ vào kết quả ngay tức thì.

I. Đọc ehon cho con từ khi nào?

Ở Nhật, hầu hết cha mẹ bắt đầu đọc ehon cho con nghe từ khoảng 6 tháng tuổi trở đi, vì khi đó bé đã giữ được cổ và có thể ngồi thẳng trên lòng mẹ. Nhưng cũng có nhiều cha mẹ vẫn đọc ehon cho con từ khi mang thai, hay khi trẻ mới sinh. Vì đọc ehon cũng như cha mẹ đang hát cho con nghe một bài hát ru vậy. Được nhìn những tranh vẽ nhiều màu sắc, được nghe giọng đọc ấm áp của cha mẹ không chỉ giúp trẻ cảm nhận tình yêu thương mà còn giúp trẻ hứng thú với sự vật xung quanh mình.

II. Tư thế đọc và giọng đọc

- Với bất kỳ lứa tuổi nào, khi chọn sách cho con, cha mẹ nên đọc trước một lượt xem qua nội dung.

- Trước khi đọc cho trẻ nghe, cha mẹ nên tập đọc trước để nắm bắt nội dung và tinh thần của câu chuyện.

- Khi đọc lần đầu, cha mẹ nên đọc nhanh, không hỏi han để kích thích sự tò mò, gây hứng thú cho trẻ. Những lần đọc sau, cha mẹ có thể đọc chậm hơn, nếu trẻ hứng thú với hình ảnh nào đó thì nên ngừng lại để trẻ thưởng thức. Khi dừng lại, cha mẹ có thể kể về những điều liên quan đến hình ảnh hoặc chi tiết đó cho trẻ nghe. Khi đọc đến đoạn có nhân vật nào xuất hiện hay hành động nào đó thì cha mẹ vừa đồng thời đưa tay chỉ vào ảnh nhân vật hay hành động đó để giúp trẻ nâng cao

khả năng lí giải kiểu như “A, mặt trăng mỉm cười là như này”.

- Nếu trẻ thích một cuốn ehon nào đó, cha mẹ nên đọc đi đọc lại cho trẻ nghe. Việc đọc mãi một cuốn sách với người lớn là điều nhàm chán, nhưng với trẻ nhỏ, mỗi lần đọc là một lần trẻ khám phá ra một điều thú vị, có thể là logic, có thể là tình tiết, có thể là những khái niệm mới, có thể là bản thân nhân vật, có thể là ngôn ngữ,... Những phát hiện mới ấy giúp tư duy và trí tưởng tượng, khả năng lí giải và sự tập trung của trẻ được nuôi dưỡng.

- Giọng đọc: Nên đọc to, rõ ràng, cần nhấn nhá với những câu nhấn mạnh; nếu là đối thoại có thể có giọng đọc khác khi đổi vai.

* Với trẻ từ 0-3 tuổi:

- Cha mẹ nên bế trẻ để trẻ ngồi trên đùi hay ngồi trong lòng và giữ sách cách khoảng 20-30 cm để giúp bộ não trẻ tiếp thu tốt nhất. Tại sao ở lứa tuổi này, cha mẹ lại nên để trẻ ngồi trên đùi hay ngồi trong lòng nghe mình đọc sách? Bởi theo các nhà nghiên cứu thì đây là tư thế “gắn kết” nhất, “ấm áp” nhất, “thoải mái” nhất, “truyền cảm” nhất giữa cha mẹ và con. Giọng đọc thủ thỉ, ấm áp của cha mẹ, hướng mắt nhìn của cha mẹ, đôi bàn tay chỉ trỏ của cha mẹ sẽ dẫn dụ các con vào thế giới của câu chuyện nhanh nhất. Hơn nữa đây cũng là tư thế giúp một em bé tập trung vào những thứ trước mặt nhất.

- Đối với trẻ dưới 3 tuổi, cha mẹ nên đọc to, rõ ràng, chậm rãi với giọng điệu cao. Có những loại ehon dành cho lứa tuổi từ 0-2 tuổi rất ít chữ với mục đích để cha mẹ vừa nhìn tranh vừa sáng tác thêm câu chuyện theo ý riêng của mình.

- Với trẻ từ 2-3 tuổi thì giọng đọc trầm hơn so với lứa tuổi 0-1 tuổi, tốc độ đọc nhanh hơn nhưng cần phát âm to, rõ ràng.

- Với trẻ dưới 3 tuổi, khả năng lí giải ngôn ngữ chưa cao thì cha mẹ không cần đọc y nguyên theo như truyện mà có thể thêm thắt vào các từ ngữ biểu cảm hoặc các thán từ giống như là đang thủ thỉ kể chuyện; cha mẹ cũng có thể chỉ vào tranh và nói tên nhân vật cũng được,... miễn sao bé hứng thú với cách đọc ấy. Cha mẹ hãy coi nội dung cuốn ehon như một chủ đề để kể chuyện cho con, tạo ra không gian trò chuyện cùng con. Với những ehon có nội dung dài khiến trẻ chán nản bỏ giữa chừng thì cha mẹ có thể tùy cơ ứng biến, rút ngắn nội dung câu chuyện cho phù hợp. Hãy lấy bức tranh minh họa làm trung tâm để kể cho trẻ nghe lại câu chuyện một cách ngắn gọn hơn.

* Với trẻ trên 3 tuổi:

- Đối với trẻ ở độ tuổi này hoặc từ bậc tiểu học trở đi thì cha mẹ nên đọc nguyên văn cả câu chuyện để nâng cao năng lực lý giải cho trẻ. Nhất là những truyện nhi đồng hầu như rất ít tranh thì không cần cho trẻ xem tranh để kích thích và giúp trẻ phát huy trí tưởng tượng của mình.

- Về cơ bản ehon là một câu chuyện ngắn, vì thế nếu trẻ tập trung thì cha mẹ nên đọc liền một mạch để kết thúc truyện chứ không nên chia ra làm nhiều lần. Cách làm này vừa nâng cao năng lực lý giải, vừa nuôi dưỡng hứng thú, cảm giác hạnh phúc vì làm được việc gì đó tới cùng cho trẻ.

- Đọc xong, cha mẹ có thể chơi trò đóng kịch, hóa thân vào nhân vật, hoặc có thể hỏi trẻ có cảm nhận thế nào về cuốn truyện, thích nhân vật nào, tại sao, nếu được thay đổi thì con sẽ thay đổi điều gì. Và cha mẹ cũng nên nói cho trẻ biết suy nghĩ của mình để cùng trao đổi. Cha mẹ cũng có thể chơi trò tóm tắt lại truyện với con, vẽ lại nhân vật hoặc chi tiết mà con thích,...

III. Cách đọc ehon cho trẻ nghe ở trường mẫu giáo

- Các cô giáo nên ngồi ở khoảng cách 1m so với em ngồi gần nhất, 5m so với em ngồi xa nhất. Các cô ngồi trên ghế, giơ cuốn ehon phía trước giữa khoảng ngực và bụng mình. Cách đọc tương tự như trên. Có điều, khi đọc trong tập thể sẽ có những em cắt ngang câu chuyện giữa chừng, đưa ra lời bình luận có thể vì thấy thú vị, có thể muốn gây sự chú ý của người lớn. Lúc này, các cô vẫn nên tập trung vào câu chuyện mình đang đọc, không nên trả lời em đó mà cắt ngang câu chuyện vì như thế sẽ phá vỡ thế giới câu chuyện của những em còn lại.

- Các cô giáo có thể vẽ lại tranh nhân vật sau đó kể lại câu chuyện dựa theo những bức tranh đó.

Thấu hiểu tâm lý để giúp con yêu thích ehon (ứng với từng giai đoạn phát triển)

- Giai đoạn đầu khi trẻ còn nhỏ và mới làm quen với ehon thì chỉ cần trẻ tập trung nhìn vài giây hay vài chục giây thôi cũng được. Trẻ có thể gặm hay liếm, hoặc giằng lấy để tự lật mở, hoặc muốn xé (khi trẻ định xé thì hãy thay bằng tờ giấy hoặc tờ báo). Đôi khi đang nghe đọc giữa chừng, trẻ chán bỏ đi chơi trò khác thì cha mẹ cũng không nên lấy đó làm thất vọng. Vì cha mẹ càng kỳ vọng muốn con nghe hết truyện sẽ càng dễ nảy sinh sự thất vọng, tâm trạng không còn vui vẻ nữa. Chỉ cần trẻ vui vẻ hứng thú với việc tiếp xúc với ehon ở giai đoạn đầu này là đạt mục tiêu.

- Vì sao trẻ chỉ thích đọc đi đọc lại một cuốn trong một thời gian dài? Đó là điều rất bình thường với trẻ nhỏ vì nhận thức của trẻ khác nhận thức của người lớn chúng ta. Trẻ cần có quá trình lặp đi lặp lại để lưu giữ những kiến thức và kí ức vào não bộ. Việc trẻ đòi đọc đi đọc lại cả chục lần, có khi trong suốt cả năm trời cùng một cuốn chứng tỏ rằng trẻ vô cùng thích thú với một chi tiết nào đó trong cuốn truyện. Hoặc mỗi lần đọc nó trẻ lại khám phá thêm một điều gì thú vị. Mỗi lần như thế, cha mẹ nên vui vẻ đọc lại theo yêu cầu của trẻ, thay vì cáu gắt và phàn nàn rằng sao con không chọn cuốn khác. Đến một thời điểm nào đó, trẻ sẽ không còn muốn đọc lại nó nữa, tức là trẻ đã hoàn thành hành trình khám phá cuốn sách đó rồi.

Ví dụ như câu chuyện này, Bon là một cậu bé rất thích ehon, đặc biệt là ehon có ô tô, hay các phương tiện di chuyển được. Dù mẹ đã mượn các ehon khác nhưng bao giờ Bon cũng chọn ehon ô tô để đưa cho mẹ đọc. Thời gian đầu Bon chỉ biết chỉ tay vào hình cái ô tô. Sau đó 2 tháng Bon đã biết chỉ tay vào cái bánh xe, và lúc nào cũng chỉ tay vào đó mỗi khi mẹ đọc rồi ế a báo cho mẹ biết. Khi đi dạo ngoài đường, hễ nhìn thấy ô tô là Bon đến gần quan sát bánh xe hoặc đứng từ xa chỉ vào bánh xe. Sau đó 2-3 tháng, Bon lại bắt đầu chỉ tay vào kí hiệu nhà khói trong tranh vẽ (kí hiệu biểu thị ô tô đang chạy nên nhà khói). Điều đó chứng tỏ rằng, sau một thời gian trẻ sẽ luôn phát hiện ra được một điểm mới thú vị nên cha mẹ đừng lo lắng vì sao trẻ chỉ thích đọc mãi một cuốn ehon nhé.

Hoặc Tủ sách **Người Mẹ tốt** liên tục nhận được rất nhiều chia sẻ thú

vị từ các mẹ về việc đọc ehon và tương tác của trẻ với ehon. Có bé thì thích đàn guitar nên thích những cuốn sách có hình ảnh đàn guitar, có bé thích con chó, con mèo nên thích những hình ảnh có con chó con mèo. Lại có bé thích máy khoan nên luôn tỏ ra hưng phấn với những cuốn sách có hình ảnh chiếc máy khoan hoặc những hình khối nhìn giống máy khoan. Lại có những bé thích bàn chải đánh răng nên cứ nhìn thấy là chỉ miết không thôi. Lại cũng có những bé thích gấu bông nên rất thích những cuốn sách có hình ảnh gấu bông và cười thích thú với điều đó,... Tựu chung lại, mỗi bé là một cá tính và có những sở thích khác nhau, việc đọc sách cho bé nghe sẽ giúp các bố mẹ hiểu thêm nhiều điều, cũng phát hiện ra rất nhiều đặc điểm tính cách lý thú của con. Qua những chi tiết tương chừng như rất nhỏ đó, cha mẹ sẽ tìm thấy ý nghĩa trong việc quan sát sự trưởng thành của con, sẽ thấy rằng nuôi dạy trẻ vui vẻ, hạnh phúc và thú vị biết chừng nào.

- Giai đoạn từ 0-3 tuổi là thời kỳ ghi nhớ nguyên mảnng tuyệt vời nên cha mẹ hãy đọc đi đọc lại vài lần một cuốn truyện cho trẻ. Khi trẻ bắt đầu biết đọc, điều đó sẽ giúp trẻ phát huy hứng thú học hỏi, thỏa mãn trí tò mò, khả năng tự tìm tòi và năng lực sáng tạo. Cha mẹ có thể gọi mở cho trẻ bằng những câu hỏi: “Tại sao lại thế nhỉ, con thử tìm hiểu xem sao”.

- Khi đọc ehon cho trẻ nghe, nếu muốn con nhận biết mặt chữ sớm, cha mẹ hãy lựa chọn những cuốn ehon ít chữ, chữ được in to, sau đó vừa đọc vừa chỉ cho con. Hãy ghi nhớ, nếu trẻ không thích việc đó thì cha mẹ đừng cưỡng ép, chỉ làm khi trẻ thích thú. Cũng đừng hỏi lại, vì như vậy trẻ sẽ thấy như bị “tra bài”. Kết hợp với việc đó, khi đưa trẻ ra ngoài chơi, trước những bảng biểu, cha mẹ có thể dừng lại vài giây và đọc to cho trẻ nghe. Cha mẹ hãy cứ kiên trì, vì đã có rất nhiều chia sẻ, sau 3 năm cố gắng, có rất nhiều trẻ 3 tuổi đã đọc thông thạo.

Mẹ Mun có chia sẻ với Tủ sách **Người Mẹ tốt**, khi đọc ehon cho cậu bé 18 tháng tuổi của mình nghe, với những cuốn “Chào mặt trăng!”, “Giày nhỏ đi thôi!”, “Tay xinh đâu nhỉ?”, “Cùng lau cho sạch nào!”, hay bộ 6 cuốn “Ai ở sau lưng bạn thế?”, “Bé trứng”, “Tất cả đều đi ị”, “Cá vàng trốn ở đâu rồi nhỉ?”,... chị đều vừa đọc vừa chỉ cho con nghe. Bỗng nhiên có hôm, cậu bé chỉ vào dấu ngã của chữ “CŨNG” trong cuốn “Tất cả đều đi ị”, chị hiểu ý con, nên bảo “À, dấu ngã, dấu ngã, dấu ngã”. Rồi, chị lấy bút vẽ lại dấu ngã cho con xem, những ngày sau đó, đi đâu chị cũng cùng con tìm những chữ có dấu ngã trên các tấm bảng hiệu ngoài đường, ngoài công viên, trong siêu thị, trên các vỏ hộp, trong những cuốn ehon hai mẹ con đọc,... Rồi từ dấu ngã, cậu bé lại tiếp tục với dấu hỏi, dấu nặng, dấu sắc, dấu huyền. Đó cũng là điều vô cùng thú vị mà

mẹ Mun cảm thấy rất ngọt ngào khi quan sát sự trưởng thành của con.

- Trẻ rất thích những câu chuyện mang tính hành động, phiêu lưu, bí hiểm, tưởng tượng như *Alice ở xứ sở thần tiên* mà thuật ngữ tiếng Nhật là “yukite kaerisi monogatari”, tiếng Anh là “home-way-home”. Khi trẻ tập trung được hơn 10 giây trở đi rồi, hãy bắt đầu những cuốn ehon như thế để trẻ được thỏa mãn trí tò mò và hứng thú hành động trong mình.

- Khi trẻ có thể lí giải được một câu chuyện mà không cần tranh, hoặc khi đọc một cuốn ehon màu từ đầu đến cuối không dừng thì hãy chuyển từ truyện có màu sắc sang truyện đen trắng. Đó là bước đầu tiên chứng tỏ năng lực lí giải của trẻ đã phát triển để tiến tới giai đoạn khó hơn là thích những câu truyện dài. Vì thế ehon cho trẻ tiểu học khoảng lớp 5-6 trở đi thường là tranh đen trắng.

- Nếu cha mẹ không đọc cho trẻ nghe, không theo sát thì trẻ dù lúc nhỏ rất thích ehon nhưng chưa chắc sau này lớn lên đã thích đọc sách. Chính vì thế, bước cuối cùng là phải chuyển từ giai đoạn thích ehon sang thích đọc sách, chính là trẻ nghe cha mẹ đọc truyện không cần nhìn tranh mà vẫn lí giải được. Đó là bước cao nhất để giúp trẻ tiến tới thích đọc sách sau này. Lúc này hãy bỏ qua ehon để tiến tới đọc câu chuyện dài như truyện cổ tích không cần tranh cho trẻ nghe. Nhiều người nghĩ rằng trẻ thích ehon thì sẽ thích đọc sách sau này, đó chính là một sai lầm rất lớn. Nếu không có bước cuối cùng này thì khả năng trẻ tự nhiên thích đọc sách sẽ không hoàn toàn xảy ra.